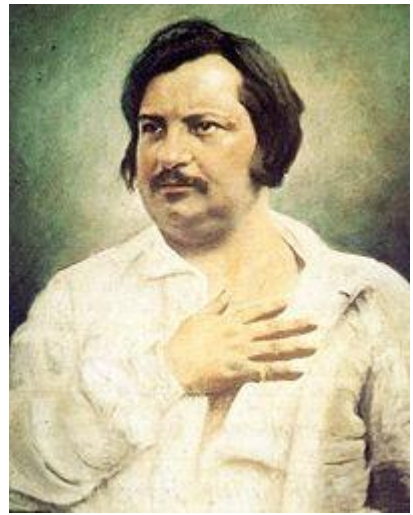

HONORÉ DE BALZAC (1799 – 1850)

Pochádzal z dedinskej rodiny, otec zbohatol počas Francúzskej revolúcie ako vojenský zásobovateľ. Vyštudoval právo, avšak viac sa venoval písaniu románov. Aby bol nezávislý, kúpil si tlačiareň a chcel vydávať klasikov, ale nedarilo sa mu. Ženy zohrávali v jeho živote dôležitú úlohu. Niekoľko mesiacov pred smrťou sa oženil s poľskou šľachticnou Evelínou Hanskou. Vo svojich dielach sa snažil vykresliť všetky spoločenské vrstvy, rozdielne mužské a ženské charaktery, rozličné životné štýly, povolania a pod. Zmenil si meno z Balssa na Balzac. **Patrí do skupiny francúzskych spisovateľov realistického literatúry, zameriavajúci sa najmä na EPIKU – romány.**

OTEC GORIOT – spoločenský/ sociálny román. Často ho označujú aj ako balzacovský román.

Sociálny/spoločenský román: .....

Aké sú kompozičné postupy epického diela?

LITERÁRNY KONTEXT

Autor je typickým predstaviteľom kritického realizmu, keď prostredníctvom svojich diel zaznieva kritika dobovej spoločnosti, úpadku morálky, degradácie lásky na systém ekonomických vzťahov.

V parížskom penzióne pani Vauquerovej (vokérovej), ktorý symbolizuje rozvrstvenie súdobej francúzskej spoločnosti, sa v roku 1819 stretávajú starý obchodník Jean Joachim Goriot a mladý študent Eugène Rastignac (rastiňak). Goriot je na mizine, citovo aj finančne zneužívaný svojimi dcérami. Venoval im svoj všetok majetok, len aby sa udržali vo vyšších kruhoch. Schudobnený šľachtic Rastignac sa snaží preniknúť do lepšej spoločnosti. Jeho púšťateľom aj svedomím je skrývajúci sa trestanec Vautrin. V závere románu Goriot umiera opustený všetkými okrem Rastignaca.

ŠTRUKTÚRA DIELA

- on rozprávanie so vševediacim rozprávačom (nevystupuje do deja ako konkrétna postava)
- kompozične je dej členený do 4 kapitol s názvami
- dodržiava chronologickú kompozíciu, ale o minulosti Goriota sa dozvedáme retrospektívnymi pohľadmi
- v prvej kapitole veľmi výrazne prevláda opis – najmä prostredia – poschodia penziónu – čím chudobnejší človek, tým býva na vyššom poschodí penziónu; každá štvrt' v Paríži predstavuje jednu spoločenskú vrstvu

TRADIČNÝ BALZACOVSKÝ ROMÁN

- obsah = obraz spoločenských vrstiev vo FR v istej dobe – penzión; pokrytecká morálka spoločnosti
- prostredie = vplyv na vývoj postavy (napr. robotník Goriot sa postupne stane cestovinarom, obchodníkom, boháčom, ale aj chudobným človekom)
- forma = kompozícia – výrazná je expozícia s dlhými úvodmi, kolízia, kríza, peripetia, rozuzlenie.

Ukážky:

Medzi týmito dvoma osobami a ostatnými tvoril akýsi prechod Vautrin, štyridsiatnik s nafarbenými bokombradami. Patrilo k tým, o ktorých ľud vravieval: „To je znamenitý chlapík!“ Mal široké plecia, dobre vyvinutý hrudník, mocné svaly, masívne hranaté ruky, na článkoch prstov husto zarastené chumáčikmi ohnivočervených chlupov. Jeho tvár, zbrázdená predčasnými vráskami, vyznačovala sa istou tvrdosťou, ktorú však vyvracali láskavé a družné spôsoby. Jeho barytón, v súlade s hlučnou veselosťou, nebol nijako príjemný. Bol vždy ochotný a pravý smejko. Keď sa dajaká zámka zle odomykala, zrazu ju rozobral, ponaprával, naolejoval, popil'oval, zasa poskladal, vraviac: „V tom sa vyznám!“ Ináč, vyznal sa vo všetkom; poznal lode, more, Francúzsko, cudzinu, obchodné veci, ľudí, udalosti, zákony, hotely aj väzenia. Ak si niekto priveľmi ťažkal, hneď mu ponúkol svoje služby. Niekoľko ráz požičal peniaze pani Vauquerovej a niektorým obyvateľom penziónu; no jeho dlžníci by volali radšej umreli, ako by mu ich nevrátili, natoľko aj pri svojom dobráckom výzore naháňal strach zvláštnym hlbokým pohľadom, plným rozhodnosti. Spôsob,

ako si odpľúval, prezrádzal neochvejnú chladnokrvnosť, ktorá by mu nedala cúvnuť ani pred zločinom, aby sa dostal z povážlivej situácie. Jeho pohľad, ako prísny sudca, akoby prenikal do hĺbky každej otázky, každého svedomia, každého citu. Mal vo zvyku vychádzať po raňajkách, vracal sa na obec, na celý večer zmizol a prišiel až okolo polnoci, pričom si otváral pakľúčom, ktorý mu zverila pani Vauquerová. Iba on jediný sa tešil tejto priazni.

1) Opíšte a charakterizujte Vautrina.

2) Vyhl'adajte v ukážke vety, v ktorých rozprávač naznačuje protiklady vo výzore i správaní Vautrina.

3) Ktorá z činností Vautrina vyvoláva úvahy čitateľa o minulosti tejto postavy?

.....
.....
.....
Dcéry moje, dcéry moje! Anastasie! Delphine! Chcem ich vidieť. Pošlite po ne žandárov, prived'te ich násilím! Spravodlivosť je na mojej strane, všetko je na mojej strane, príroda, občiansky zákonník! Protestujem! Vlast' zahynie, ak sa takto šliape po otcoch. To je jasné. Spoločnosť, svet sa krúti okolo otcovstva, všetko sa zrúti, ak deti nebudú milovať svojich otcov. Ó, len ich vidieť, počuť ich, nech by mi už povedali hocičo, len aby som počul ich hlas, to by utíšilo moje bolesti. Najmä Delphine. No keď prídu, povedzte im, aby sa na mňa neďivali tak chladne, ako to robievajú. Ach, priateľ môj dobrý, pán Eugéne, vy neviete, čo to je zrazu zistiť, že sa zlato pohľadu zrazu zmenilo na olovo. Odo dňa, keď ich oči prestali na mňa žiariť, nastala pre mňa večná zima; prežíval som len žiaľ, a prežrel som ho! Žil som už len preto, aby ma ponížovali, urážali. Natoľko ich ľúbim, že som prehltol všetky urážky, za ktoré mi predávali odrobinku zahanbujúceho potešenia. Otec sa musel skrývať, smädný, som hladný, srdce mi horí, neprídu mi ulahčiť v smrteľnom zápase, a ja zamriem, cítim to. No či naozaj nevedia, čo je to ísť cez mŕtvolu vlastného otca? Jesto Bol na nebesiach, on sa pomstí za nás otcov i proti našej vôli. Och, ony prídu! ...

... Z každého oka mu vyhrkla slza na červený okraj viečka, no nespadla z neho.

„Ach, keby som bol bohatý, keby som si nechal majetok, keby som im ho nebol dal, to by boli tu....

- No tak, - povedal Eugéne, -len si zas ľahnite, milý otec Goriot, hneď im napíšem. Len čo sa Bianchon vráti, pôjdem po ne, ak neprídu samy.

- Ak neprídu? - opakoval starec vzlykajúc. - Ale ja zomriem v záchvate hnevu, hnevu! Zmocňuje sa ma hnev! V tejto chvíli vidím celý svoj život. Aký som len hlúpy. Neľúbia ma, nikdy ma neľúbili. To je jasné. Ak doteraz neprišli, už neprídu. Čím dlhšie budú meškať, tým ťažšie sa rozhodnú urobiť mi tú radosť. Poznám ich. Nikdy nevedeli vytušiť môj žiaľ, moju bolesť, moje potreby, nebudú vedieť vytušiť ani moju radosť; nevníkli ani len do tajomstva mojej nežnej lásky. Áno, teraz to už vidím, že si zvykli zraňovať ma až do hĺbky duše, všetko, čo som pre ne urobil, stratilo cenu. Keby mi boli chceli oči vyklať, bol by som im povedal: “Vykol'te ich!“ Som priveľmi hlúpy. Nazdávajú sa, že všetci otcovia sú ako ich otec. Človek má vždy zdôrazňovať svoju cenu. Ich deti sa pomstia za mňa. Je predsa v ich záujme, aby sem prišli. Varujte ich, povedzte im, že aj ony raz budú zápasit' so smrťou. Dopúšťajú sa všetkých zločinov v tomto jedinom... Nože už choďte, povedzte im, ak neprídu, že sa dopúšťajú otcovraždy! Dost' hriechov sa napáchalo, netreba k nim pripájať ešte aj tento. Zakričte teda na ne ako ja: “Hej, Nasie! Hej, Delphine! Pod'te k svojmu otcovi, ktorý k vám bol vždy taký dobrý a ktorý teraz trpí! “Nikto, nič! Vari zomriem ako pes? Hľa, toto je teda moja odplata, opustenosť! Sú to podlé, zločinné duše, hnušia sa mi, preklínam ich!

Čo bolo podľa vás hlavnou príčinou, že dcéry neprišli pozrieť svojho otca?

Pomenujte vlastnosť, ktorá dominuje v charaktere Goriotových dcér.

Vytvorte tému a ideu diela.